

Türk Argosunda Erkek ve Kadın Eğretilmeleri
Metaphors for Men and Women in Turkish SlangMeltem Sargın^{1*} * Sorumlu yazar
Corresponding author¹ Dr. Öğretim Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
E-mail: meltem.sargin@deu.edu.tr
ORCID: 0000-0003-1298-4142Başvuru/Submitted: 08.05.2024
Son Düzeltme/Last Revision: 11.06.2024
Kabul/Accepted: 06.07.2024

Atıf bilgisi / Citation:

Sargın, M. (2024). Türk argosunda erkek ve kadın eğretilmeleri. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi-IBAD Journal of Social Sciences*, (16), 154-166.
<https://doi.org/10.21733/ibad.1480561>

iThenticate Similarity Index 12%

ÖZ

Kişilerarası iletişimi sağlayan dil, aşamalı bir yapıya sahip karmaşık bir dizgedir. Bu özelliğiyle karşılıklı iletişimi sağlamanın yanı sıra ve ötesinde pek çok, özellikle de toplumsal bazı işlevleri yerine getirmektedir. Bu dizge içerisinde yer alan argo, her dilde görülen ve toplum içindeki bir kesimin farklı biçimde anlaşma sağlamak amacıyla oluşturduğu özel bir alt dizge durumundadır. Argo sözcüklerin oluşumunda sıklıkla eğretilmelerden yararlanıldığı görülmektedir. Eğretilme, iki kavram arasında ilişki kurma ve bir kavrama ilişkin özellikleri kullanarak başka bir kavramı anlatma işlevini gören bir tür anlambilimsel aktarım olarak kabul edilmektedir. Argolardaki eğretilmelerde kadın ve erkek ikili karşıtlığını vurgulayan sözcüklerin belirgin biçimde kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bu noktadan hareketle, bu çalışmada argoda kadın ve erkek eğretilmelerinin gönderimleri nitel araştırma yöntemi ile incelenmiştir. Çalışmanın bütüncesi temel olarak Türkçenin en kapsamlı argo dağarcığı olduğu düşünülen *Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü (Tanıklarıyla)*'nden ve diğer sözlüklerden derlenmiştir. Erkek ve kadın kavramlarına gönderimde bulunan sözcüklerin hangi kaynak alanlardan aktarıldığına ilişkin bulgular karşılaştırılarak toplumsal cinsiyet bağlamında yorumlanmıştır. Buna göre, Türk argosunda yer alan sözcüklerdeki eğretilmelerde erkek için daha olumlu kavramlarla ilişki kurulurken, kadının daha olumsuz kavram alanlarıyla ilişkilendirildiği saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: argo, eğretilme, düzdeğişmece, toplumsal cinsiyet.

ABSTRACT

Language, which enables interpersonal communication, is a complex system with a hierarchic structure. With this feature, it fulfills many functions, especially social ones, in addition to and beyond mutual communication. Slang within this system constitutes a special sub-system that is seen in every language and formed by a segment of the society in order to communicate in a special way. It is seen that metaphors are frequently used in the formation of slang words. A metaphor is considered to be a type of semantic transfer that functions to establish a relationship between two concepts and to describe one concept by using the features of another. It has been observed that words emphasizing the binary opposition of man and woman are used prominently in the slang. From this point of view, in this study, the referents of man and woman metaphors in slang were analyzed through qualitative research method. The corpus of the study was compiled mainly from *Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü (Tanıklarıyla)* (The Great Turkish Dictionary of Slang with Witnesses), which is considered to be the most comprehensive slang vocabulary of Turkish and from other slang dictionaries. The findings regarding the source areas from which the words referring to the concepts of man and woman were transferred were compared and interpreted in the context of social gender. Accordingly, it was found that in the metaphors of the words in Turkish slang, men were associated with more positive concepts, while women were associated with more negative ones.

Keywords: slang, metaphor, metonymy, social gender.

GİRİŞ

Çok yönlü bir olgu olan dil yalnızca bireyler arasındaki iletişimi sağlayan basit bir ileti alışverişi dizgesi değildir. Karşı tarafa ileti göndermenin yanı sıra dil aracılığıyla farklı işlevler yerine getirilebilmektedir. Bu işlevlerden biri dilin toplumsal işlevidir. Dil kullanıcıları farklı toplumsal bağlamlarda dil potansiyeli içerisinde amaçlarına uygun seçimler yaparak iletişimi sürdürmektedirler. Bu seçimler kişilerin toplumsal kimliklerini (yaş, cinsiyet, sosyo-kültürel düzey, ekonomik düzey, meslek, vb.) yansıtırken aynı zamanda da dil dizgesi içerisinde alt dizgeler oluşturmaktadır.

Dil dizgesi içerisinde yer alan bu alt dizgelerden biri de 'argo'dur. Argoya ilişkin olarak alanyazında yapılmış pek çok tanım bulunmakta; bu tanımlarda argonun farklı özelliklerine değinilmektedir. Bazı tanımlarda argonun toplumun alt sosyokültürel sınıflarına özgü bir dil olduğu belirtilerek küçük görüldüğü sezdirilmektedir. Oysa "argo, dile ve kültüre yönelik oldukça fazla veri taşımaktadır. Bir toplumda oluşturulmuş argolar o toplumun yaşayışı ve kültürü hakkında çeşitli ipuçları vermektedir" (Aydın, 2016, s. 309). Bu noktada argoyu halk kültürünün belleğini şekillendiren dilsel değerlerden üretildiği için folklorik bir unsur olarak değerlendirmenin de mümkün olduğu belirtilmektedir; çünkü argo halk kültürünün kendisine sunduğu imkânlardan yararlanarak oluşturduğu canlı bir yapıyla bireysel ve toplumsal ilişkileri inşa eden kültürel bir değer taşımaktadır (Parlar, & Kaman, 2024, s. 44). Argonun, halk kültüründen beslendiği gibi kültürü etkilediği de söylenebilir. Yazı dilinden çok konuşma diline özgü olduğu söylenen (Asiltürk, 2002, s. 183) bu özel dil kullanımının yazı diline de aktarıldığı, toplumun farklı kesimlerinin yaşam ve iletişim biçimlerini yansıtan öykü, roman, senaryo gibi edebi eserlerde hatta şiirlerde bile kullanıldığı görülmektedir.

Argo kullanımının günümüzde oldukça yaygınlaştığı ve farklı bir boyut kazandığı görülmektedir. Önceleri toplumun belli kesimleri ve grupları tarafından gizli bir iletişim biçimi olarak kullanılan argonun günümüzde genel halk kitlelerince çocuktan yetişkine, eğitim ve coğrafya gibi sınırlar olmaksızın dilin uzağında ya da çevresinde değil, tam içerisinde varlığını sürdürdüğü gözlemlenmektedir. Özellikle sosyal medya kullanımının çok yaygınlaşması nedeniyle insanlar arasındaki sınırlar kalkmış ve buna koşut olarak argo kullanımıyla karşılaşma sıklığı da artmıştır (Emiroğlu vd., 2022, s. 469). Sezgin (2013, s. 6) argo sözcüklerin yaygın kullanım nedeniyle halk tarafından benimsenmesi durumunda dilin söz varlığına eklendiğini belirtmektedir.

Argonun toplum ve kültürle olan bu sıkı ilişkisi onu bir tabu olarak görmek yerine dilsel zenginliğin bir parçası olarak kabul etmeyi gerektirmektedir. Bu özelliğiyle argo bilimsel bir bakış açısıyla incelenmeyi hak etmektedir. Argonun söz varlığından yola çıkarak onu kullanan bireylere, toplumsal kesimlere ilişkin bir takım bilgilere ulaşmak mümkündür. Bu araştırmalar aracılığıyla elde edilebilecek bilgilerden biri de cinsiyete ilişkin yaklaşımlardır; çünkü argonun büyük ölçüde cinsiyet ve cinsellikle ilişkili olduğu görülmektedir.

Lakoff (1975), kadının ve erkeğin dil kullanımının farklılığının yanı sıra, toplum içinde kadına ve erkeğe yönelik olarak kullanılan dilin de farklı olduğunu ileri sürmüştür. Buna göre, kullanılan dil, bir cinsiyeti daha önemsiz, daha zayıf gösterip dışlayabilmekte, düşüncelerinin değerini azaltarak toplumdaki yerlerini aşağı çekebilmektedir. Toplum içinde kadına ve erkeğe karşı oluşan bu basmakalıp düşüncelerin ortaya konması kullanılan dilin incelenmesi aracılığıyla sağlanabilmektedir (Alagözlü, 2009, s. 38). Dilin bir alt dizgesi olan argo içerisinde, dil kullanımının toplumsal cinsiyet boyutunu ortaya koyan ipuçları bulunmaktadır.

Alanyazında Koç (2002)'nin argoda kadın için kullanılan sözcükleri ele alan ve argoda kadına bakış açısını inceleyen çalışması dil ve cinsiyet arasındaki bu ilişkiye örnek teşkil etmektedir.

Bu çalışmanın amacı, diğer çalışmalardan farklı olarak, 'kadın' ve 'erkek' anlamına gelen Türkçe argo sözcükleri eğretilmeler açısından inceleyerek gönderimleri bakımından çözümlemek ve karşılaştırmak, elde edilen bulgular aracılığıyla toplumun kadın ve erkeğe olan bakış açısına ilişkin değerlendirmelerde bulunmaktadır.

KURAMSAL ÇERÇEVE

Dil, kişilerin duygu ve düşüncelerini doğrudan veya dolaylı biçimde iletmeyi sağlayan bir anlatım aracıdır. Sürekli gelişip değişmektedir ve beraberinde yenilikler getirmektedir (Gerek vd., 2015, s. 190). Bu değişimler ve yenilikler doğrultusunda kişiler bazen kendi gruplarında ürettikleri ve sadece kendi grup üyeleri tarafından anlaşılan bazı benzersiz sözcükler ve ifadeler kullanırlar. Bu sözcükler ve ifadelerin içerisinde özel bir dil kullanımı olan argo da bulunmaktadır (Çiçek, & Yağbasan, 2019, s. 16). Argo sözcüğü, XVII. yüzyılda "hırsızlar birliği" anlamıyla kullanılmıştır. O dönemde eğitim görmemiş insanların kullandığı bir dil olarak görülmüştür. Ancak sonrasında sözlü ve yazılı edebiyat ürünlerinde kendine yer bulabilmiştir ve argoya her ülkede, her dilde rastlamak mümkün olmuştur (Gedik, & Akın, 2016, s. 416).

Aksan'a göre argo; her millette ve her dilde görülen, toplum içinde bir kesimin ya da öbeklerin farklı bir biçimde anlaşma sağlamak amacıyla oluşturduğu özel bir dildir (Sebzecioğlu, & Özgür, 2015, s. 82). TDK Türkçe Sözlük'te ise her yerde ve her zaman kullanılmayan veya kullanılmaması gereken, çoklukla eğitimsiz kişilerin söylediği söz veya deyim; serserilerin, külhanbeylerinin kullandığı söz veya deyim olarak verilmiştir. Bir toplumda belli bir kesim tarafından kullanılan özel bir dil olarak tanımlanıp; bir yabancılaşma, isyan, karşı çıkış dili olarak da yorumlanmaktadır. Yöresel kültürden ya da sınıfsal farklılıklardan kaynaklanan durumlarda daha çok rastlanmaktadır. Kimileri tarafından, bir grup insanın bir araya gelerek oluşturduğu, belli amaçlar doğrultusunda herhangi bir cansız araçtan farksız özel bir anlaşma, iletişim biçimi olarak tanımlanıp yapay bir dil olarak görülse de argo aslında toplumsal yaşam alanlarında kültürel bir devinin sonucu oluşmuş bir dildir. Bu yönüyle doğal dilin özel bir alt grubudur (Çiftçi, 2006, s. 297).

Toplum içerisinde argo daha çok küfür, kaba söz olarak bilinmekte ve cinsiyetle ilişkilendirilmektedir. Öyle ki, Türk argosunda ilk örneklerin yer aldığı Kaşgarlı Mahmud'un *Divan-ı Lügat-it Türk* adlı eserinde de "*bitrik: kadınların avret yerinde bulunan dilcik, dilak (Arguca 'fıstık' demektir.) yaldruk: parlak demektir (Arguca: yalabuk kariya 'yaldruk işler' yani 'süslü kadın' denir.)*" örnekleri bulunmaktadır. Biyolojik ve kültürel sebepler kadın ve erkek cinsiyetine yönelik dilin farklılaşmasında etkili olmuştur. Her toplumda kadınlara ve erkeklere yönelik söz varlıklarında farklılıklar görülür, çünkü her iki cinsiyete yönelik bakış açısı biçimlerinde farklar vardır (Kısa, 2018, s. 587). Toplumun bir yansıması olarak nitelendirilen argoda da bu farklar net biçimde gözlemlenebilmektedir.

Kişilerin kendi gruplarında ürettiği ve kendi grup üyeleri tarafından anlaşılan bazı benzersiz sözcükler ve ifadeler olan argoların oluşumunda sıklıkla eğretilmelerden (mecaz/metafor) yararlanıldığı görülmektedir. Yaklaşık 2300 sene önce Aristoteles tarafından ortaya konularak, günümüzde dilbilim, edebiyat, halkbilim gibi bilim dallarında karşılaşılan yaygın bir bilişsel-dilsel görüngü olan eğretilme (İspirli, 2012, s. 30), "kaynak alandaki kavramların, düşüncelerin, modellerin, resimlerin benzerlik nedeniyle bir başka alandaki nesnelere tanımlamak için ödünçlenmesi" olarak tanımlamaktadır (Löbner, 2002, s. 50). Eğretilme iki unsur (A ve B)

arasındaki ilişkiye (C) dayanmaktadır. A açıklanması istenen hedef, B hedefi açıklamak için kullanılan imgelerin göndericisi durumundaki kaynak, C ise somut olarak kullanılan anlambilimsel niteliklerdir (Güneş, & Tezcan 2019, s. 5).

Lakoff ve Johnson (2003, s. 22) bir kültürdeki temel değerlerin, o kültürün eğretilme yapısının temel kavramlarına paralel olduğunu, eğretilmelerin algı ve düşünme biçimlerimizi ve eylemlerimizi yapılandırdığını belirtmektedirler (2003, s. 4). Bunun yanı sıra, günümüze dek ortaya atılan kuramlar doğrultusunda eğretilmeler hem dilsel hem de bilişsel bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (İspirli, 2012, s. 31). Modern görüşe göre eğretilmeler bir söz sanatı değil, düşünce ve dil arasında bir köprü olarak görülmektedir (Özelmacı, & Çakır 2019, s. 20). Bir şeyi başka bir şeyin yerine koyarak açıklamak iletişim açısından insanlara kolaylık sağlamaktadır (Güneş, & Tezcan 2019, s. 4). Bu sayede yaşam içerisinde karşılaşılan çok sayıdaki yeni kavramla başa çıkılmaktadır. Bu süreçte insanlar yeni kavramları anlatırken yakından uzağa ve somuttan soyuta aktarımlar yapmaktadırlar. İnsanoğluna en yakın fiziksel alan kendi bedenidir. Baş (2023, ss. 21-22) insan bedeninin eğretilmeler için sıklıkla kullanılan kaynak alanlardan biri olduğunu, fiziksel deneyimlerin soyutlanması ve kavramlaşmasında aracı bir rol üstlendiğini ve bunun bütün dünya dillerine özgü evrensel bir durum olduğunu belirtmektedir.

Eğretilmeden farklı olarak temsil etme ilişkisini yansıtan ve eğretilmelerin ortaya çıkmasında etkili olan düzdeğişme ise aynı üst deneyim alanının farklı alt alanları arasındaki eşleşmeleri kapsamaktadır, yani “kaynak alan” zihinsel olarak “hedef alan”ı harekete geçirmektedir ve bedensel deneyimlerle doğrudan bağlantılıdır (Barcelona (2000)’den aktaran Baş, 2016, s. 20). Düzdeğişme, genel olarak *bütün yerine parça, parça yerine bütün* kullanılması şeklinde gerçekleşmektedir. Bütünün yerini parçanın aldığı düzdeğişmeye örnek olarak ‘ev’ ya da ‘yuva’ kavramı yerine evin bir parçası olan ‘ocak’ sözcüğünün kullanımı verilebilir (*ocağma incir ağacı dikmek* değiminde olduğu gibi). Parçanın yerini bütünün aldığı duruma örnek olarak bir resim seyrederken ‘Bu bir Rembrandt!’ denilmesini, yani resim yerine onu yapan ressamın adının kullanılmasını verebiliriz (Aksan, 1997, s. 70). Argoda en çok gözlemlenen düzdeğişme türü *bütün yerine parça* yani; ‘bir bütünü ifade etmek için o bütünden bir parça ifade etme’ durumudur. Eğretilme ve düzdeğişme genelde karmaşık bir etkileşim sonucunda birbiriyle iç içe geçmiş biçimde görüldüğü için bu iki bilişsel mekanizma arasında her zaman net bir ayırım yapmak zor olsa da parça-bütün ilişkisi bu iki kavram arasında fark oluşturmak adına önemli bir faktördür (Baş, 2016, s. 21). Ancak, aralarındaki bilişsel yönlü benzerlik ve her ikisinin de anlambilimsel açıdan çokanlamlılığı doğuran bir anlam olayı olan ‘aktarmalar’ (Aksan, 1997, s. 62) başlığı altında ele alınması nedeniyle düzdeğişme, çalışmamızda bir tür eğretilme olarak kabul edilmiştir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, argoda eğretilmelere sıklıkla rastlanmakta, Dilbilim Sözlüğündeki argo tanımında ‘eğretilmeleri bol’ ifadesi kullanılmaktadır (İmer vd., 2011, s. 31). Bu eğretilmelerin daha çok kadın ve erkek kavramları üzerine yoğunlaştığı gözlemlenmektedir. Dil ve toplumsal cinsiyet adına yapılan çalışmalarda, dilin insanlar arasında iletişim kurmayı ve düşüncelerini aktarmayı sağlayan basit bir ortak işaretler sistemi olmadığı, aksine kadınların yaşam alanlarını sınırlamada ve itaatkâr bir hayat yaşamalarında etkin ve baskın bir faktör olan önemli bir araç olduğu kanıtlanmıştır. Dale Spender, 1980’de yayımlanan *Man Made Language* adlı radikal feminist dil analiziyle, dil üzerinde erkek denetiminin varlığını öne sürmüş ve kadınların dil biçimleri aracılığıyla sistematik olarak susturulduğunu kanıtlamaya çalışmıştır (Nazlıpınar Subaşı, 2020, s. 42). Spender, dilin yapısının cinsiyetçi sözcüklerle dayatıldığını iddia etmektedir. Evli olsun ya da olmasın yetişkin bir

kadına kız olarak atıfta bulunmak, birçok bağlamda aşağılayıcı veya saygısız olarak kabul edilir, çünkü bu, kişinin yetişkin olarak kabul edilecek kadar olgun olmadığı anlamına gelir. Bu nedenle, 'Kız gibi davranıyorsun' veya 'Sen sadece bir kızsın' ifadeleri azarlama ve hakaret olarak kabul edilirken; Türk kültüründe hiç evlenmemiş bir kadından "kadın" olarak bahsetmek, onun cinsel açıdan deneyimli olduğunu ima edebilir, bu da kendisinin ve ailesinin onurunu zedeleyecektir, çünkü 'kız' terimi bekaret belirtmek için kullanılmaktadır (Nazlıpınar Subaşı, 2020, s. 52). Dünya dillerinin birçokğunda kadından söz edilirken erkeklere kıyasla daha çok aşağılayıcı çağrışımlarda bulunulduğu görülmektedir (Sebzecioğlu, & Özgür, 2015, s. 80).

BÜTÜNCE VE YÖNTEM

Çalışmanın bütüncesi için başvuru temel kaynak Hulki Aktunç'un (1998) hazırladığı *Büyük Argo Sözlüğü (Tanıklarıyla)*'dür. Sözlükte 'kadın' ve 'erkek' anlamına gelen argo sözcükler saptanarak kaydedilmiştir. Bütüncüyü oluşturmak için söz konusu argo sözlüğünün seçilmesinde kapsamlı niteliği etkili olmuştur. Aktunç (1998, s. 21) yaklaşık 30 senedir bu sözlük üzerinde çalıştığını ifade ederek argonun nesnel yanını da vurguladığını belirtmiştir. Ayrıca sözlüğün kaynakları açısından çeşitliliği, etimolojik bilgileri ve sözlükbilimci bakış açısıyla hazırlanmış olması bu sözlüğün Türkçenin argosu konusundaki 'en kapsamlı çalışma' (İlhan, 2021, s. 72) olduğunu göstermektedir. Diğer argo sözlüklerinin de Hulki Aktunç'un sözlüğüne atıfta bulunduğu görülmektedir. Bunlara ek olarak sözlükte yer alan kavramsal dizin bölümünde dildeki kavramların bire bir argo karşılıklarının verilmesi bütüncenin oluşturulması aşamasında kolaylık sağlamıştır. Bu dizindeki 'kadın' ve 'erkek' sözcüklerine ait madde başları karşılığındaki tüm argo sözcükler bütünceye dahil edilmiş, ancak çalışmanın kapsamı dahilinde eğreilemeler açısından incelenmiştir. Temel kaynak olarak Aktunç'un sözlüğünün kullanılmasının yanısıra Ali Püsküllüoğlu'nun *Türkçenin Argo Sözlüğü* (2004) ve Bahattin Sezgin'in *Yeni Argo Sözlüğü* (2013) de taranarak çapraz kontrol yapılmış bu kaynaklardan bulunan farklı sözcükler de eklenerek bütünce son halini almıştır.

Çalışmada Nitel Araştırma Yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve belge analizi gibi nitel bilgi toplama yöntemlerinin kullanıldığı; alguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir. Nitel gözlem, şemsiye bir kavram olup; yorumlayıcı araştırma, aksiyon araştırması, tanımlayıcı araştırma, içerik analizi gibi kavramları kapsamaktadır (Yıldırım, 1999, s. 10). Nitel araştırma tümevarıma dayalıdır (Trumbull, 2005, s. 101). Toplanan tanımlayıcı bulgulardan yola çıkılarak araştırılan konu açıklanmakta ve yorumlanmaktadır (Yıldırım, & Şimşek, 2005, s. 47). Özellikle yeni ve keşfedilmemiş alanların araştırılmasında etkili bir yoldur (Dörnyei, 2007, s. 39). Bu özellikler doğrultusunda çalışmamızın bütüncesinde yer alan argo sözcüklerin incelenip yorumlanması için nitel gözlem yönteminin uygun olduğu düşünülmüştür. Çalışmamızda incelenen nitelik 'kadın' ve 'erkek' kavramlarına gönderimde bulunan argo sözcükler içerisinden eğreileme yoluyla kadın ve erkeğin benzetildiği kavram alanlarıdır. Kadın-erkek ikili karşıtlığı üzerine kurulan çalışmada eşcinsellik ve fuhuş kavramsal alanları çalışmaya dahil edilmemiş kutupsal bir inceleme aracılığıyla daha net bulgulara ulaşılacağı düşünülmüştür.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Argoda Erkek Eğretilmeleri

Bütüncedeki 'kadın' ve 'erkek' kavramlarına karşılık gelen argo sözcüklere bakıldığında erkekleri ifade etmekte kullanılan sözcük sayısının daha az olduğu görülmektedir. Bu nedenle öncelikle bu bulgulara değinmek yerinde olacaktır.

Bütüncede 'erkek' kavramını anlatan argolar şunlardır: *balta, nargile, kamyon, filinta, binici, tokmakçı, uçuşçu, üfleyici, atım, papaz, doktor, baro, çavo, laço, lavuk, manti, mart, mantinay, parlak, şap, şugar, tomruk, sap, tohumluk*. Bu sözcükler anlamsal olarak incelendiğinde üç tanesi dışında hepsinde eğretilme saptanmıştır.

Balta ve *nargile* argolarının direkt olarak erkeğin cinsel organına gönderimi bulunmaktadır. Hem uzun biçiminden hem de işlevinden dolayı alet, silah, önemli bir eşya ile eğretilme ilişkisi kurulmuştur. Erkek cinsel organı ile parça bütün ilişkisi kurulup düzdeğişmece yoluyla erkek yerine bahsi geçen sözcüklerin kullanıldığı gözlemlenmiştir. *Kamyon* ve *filinta* sözcükleri de yine erkeği bir araca, bir silaha benzeten eğretilme örnekleridir. *Kamyon* iri yarı, göbekli erkek anlamına gelmektedir. Bu kez kurulan anlamsal ilişkide kamyonun işlevi değil büyüklüğü söz konusudur. *Filinta* sözcüğü argoda güzel, kibar, yakışıklı, zarif erkek anlamında kullanılmaktadır. Gerçek anlamı ise bir tür küçük tüfektir. Bu eğretilmede de tüfeğin işlevinden çok narin, zarif görünüşü bu özellikleri taşıdığı düşünülen erkekleri anlatmak için silah kavram alanından ödünçlenmiştir.

Binici, tokmakçı, uçuşçu, üfleyici ve *atım* argolarında genel olarak erkek cinsel ilişkideki etken, aktif rolü aracılığıyla betimlenmektedir. Bu argolarda eğretilme yapılarak erkeğin cinsel ilişkideki işlevinin etkenliği ile ilişki kurulmuştur. *Binici* sözcüğünün cinsel ilişkide etken olan tarafın erkek oluşuna gönderimi vardır. At süren kişi/jokey ile kavramsal eğretilme ilişkisi bulunmaktadır. *Tokmakçı* cinsel açıdan güçlü olan erkeği temsil etmektedir. Vurmalı çalgılara gönderimde bulunularak, gerek tokmağın şekli gerekse işlevi ile eğretilme ilişkisi kurulmuştur. *Uçuşçu* yine erkeğin cinsel ilişkideki etken rolüne gönderimde bulunmaktadır. Pilotların uçan bir aracı kullanmadaki becerisi aracılığıyla pilot ile erkek kavramı arasında eğretilme ilişkisi kurulmuştur. *Üfleyici* sözcüğünde de cinsel bir sezdirim bulunmaktadır. Üflemeli çalgılara gönderimde bulunularak enstrümanla erkeklik organı arasında eğretilme ilişkisi, kişiyle yaptığı iş arasında ise parça-bütün ilişkisine dayanan düzdeğişmece bulunmaktadır. Bu argo sözcüklerde yer alan -CI türetim soneki adlara eklendiğinde bir meslekle ilişkilendirilen ad türetimleri oluşturan; belirli bir eylemde bulunan kişiyi belirten işlek bir ektir (Göksel, & Kerslake, 2005, s. 59). Bu sonек sayesinde yukarıdaki argo sözcüklere 'bir eylemde etken rol üstlenme' anlamı katıldığı söylenebilir. *Atım* sözcüğü ise atmak eyleminden türemiş bir addır. Ayrıca ateşli silahların boşaltılması, kurşun, barut, vs.'nin atılması anlamını da taşımaktadır. Cinsel ilişki sonucunda erkeğin vücudundan atılan sperm ile ilişkilendirilmiş (eğretilme) ve parça bütün ilişkisi kurulmuştur (düzdeğişmece).

Papaz ve *doktor* sözcüklerinde erkek ile meslek grupları arasında anlamsal bir ilişki kurulmuştur. *Papaz* yaşlı ve hoşgörüsüz erkek anlamına gelmektedir. Din adamlarının meslekleri gereği disiplinli olma ve kesinliği tartışılmayan dini kurallar konusunda esnek olmama özelliği, bu tür özellikler sergileyen erkeklere atfedilirken aynı zamanda tecrübeli din adamlarının belli bir yaşın üzerinde olma özelliği de aktarılmaktadır. Çoğunluğu Müslüman olan toplumumuzda bu sözcük olumsuz bir duygu yükü taşımaktadır. *Doktor* sözcüğüne gelince gözlüklü adam anlamına gelen bu argo sözcükteki eğretilme çok çalışıp uzun bir eğitim gördüğü için genellikle

gözleri bozulup gözlük kullanan bir meslek grubunun ciddiyet ve bilgelik özelliklerinin olumlu bir bağlamda erkeklere gönderimde bulunması sonucunda oluşmuştur. Aynı ifadenin kadınlar için kullanılmaması her ne kadar kadın doktorların sayısı günümüzde çok artmış olsa da doktor denilince hâlâ akla öncelikle erkeklerin gelmesi eğilimiyle açıklanabilir.

Baro, *çavo*, *laço*, *lavuk*, *manti*, *mart*, *mantinay*, *parlak*, *şap*, *şugar* argoları genel olarak erkeğin gücüyle, yüceliğiyle, güzelliği ile ilişki kurularak oluşturulmuştur. *Baro*; Çingenece'de "büyük, önemli" anlamlarına gelmektedir. Erkeği yücelten bir gönderimi vardır. Büyük ve önemli şeylerle eğretilme ilişkisi kurulmuştur. *Manti*, denizcilik terimi olarak gemi serenlerini direklere asılı tutan halat ve makara anlamına gelmektedir. Erkeğin gücünü ön plana çıkararak kurulan bir eğretilme örneğidir. *Mart* özel addan (Mars, Roma savaş tanrısının adı) türetilerek oluşturulmuş bir argodur. Erkeği ilahlaştıran, yücelten bir gönderimi vardır. Savaş tanrısı ile erkek arasında eğretilme ilişkisi kurulmuştur. *Parlak*, sıfatı argo olarak tüysüz, güzel yüzlü erkek anlamını taşır. Erkeğin dış görünüşüne olumlu bir gönderimde bulunmaktadır; çünkü parlak olan şey dikkat çekici ve göz kamaştırıcıdır. *Şap*; kumlu çimento ile yapılan beton yapı üstüne yalnız sulu çimento ile geçilen cila sıvası anlamına gelmektedir. Dayanıklı bir zemin kaplama malzemesiyle eğretilme ilişkisi kurulmuştur. *Şugar*; güzel, hoş, alımlı erkek anlamlarına gelmektedir. İngilizce "şeker" sözcüğünden ödünçlendiği düşünülmektedir. Şekerin güzel ve tatlı oluşuna gönderimi vardır. Şekerle erkek arasında kavramsal eğretilme ilişkisi kurulmuştur. *Laço*; Çingenece'de "iyi, emin" anlamlarına gelmektedir. Dolayısıyla iyi ve emin kavramları erkek ile ilişkilendirilmiştir. *Çavo*, *lavuk* ve *mantinay* sözcükleri farklı dillerde erkek/ genç erkek anlamlarına gelen ödünçleme sözcüklerdir. Dolayısıyla bu argo sözcüklerde eğretilme ilişkisi bulunmamaktadır.

Tomruk, *sap* ve *tohumluk* sözcüklerine bakıldığında eğretilme ilişkisinin bitkilerle kurulduğu görülmektedir. *Tomruk* kesilen bir ağacın işlenmemiş gövdesi anlamına gelmektedir. Argoda ise kaba saba erkek anlamında kullanılmaktadır. Ağaç gövdesinin yontulmamış, ham, işlenmemiş olma özelliği nasıl davranacağını bilmeyen, kaba ve eğitimsiz olma özelliklerinin yerini tutacak şekilde erkeğe aktarılmıştır. *Sap* argoda yalnız, özellikle kadınsız erkek anlamında kullanılmaktadır. Bir bitkinin sapı çiçeği olmadan yalnızdır. Bu eğretilme argoda kadın yerine *çiçek* denilmesiyle oluşturulan eğretilmeyle birbirini tamamlar durumdadır. Tıpkı kadın ve erkeğin birbirini tamamlaması gibi. Ancak sapın erkeğin cinsel organıyla bağdaştırılmış olması da söz konusu olabilir. Bu durumda parça bütün ilişkisiyle bir düzdeğişmece örneği de teşkil edebilir. *Tohumluk* sözcüğünde erkek yine bir bitkiye benzetilmektedir. Yeni bitki oluşturma için ayrılan bitkilere tohumluk denilmektedir. Bu eğretilmede erkeğin üreme özelliği ve spermeleri erkeğin tümüne atfedilerek bir düzdeğişmece oluşturulmuştur.

Argoda Kadın Eğretilmeleri

Argoda kadına gönderimde bulunan sözcükler sayıca erkeğe gönderimde bulunanlardan daha fazladır. Bu sözcükler şu şekilde sıralanabilir: *amfendi*, *cık*, *çatlak*, *fıstık*, *mitra*, *açık kapı*, *bomba*, *damperli*, *iskoda*, *despinis*, *kaleci*, *bıldırcın*, *ev tavuğu*, *keklik*, *civocio*, *piliç*, *tavuk*, *çiçek*, *sapsız*, *ahçik*, *dacik*, *gaca*, *gace*, *gacı*, *gaco*, *haraşo*, *nataşa*, *çay*, *demli*, *kadayıf*, *çıtır*, *kurabiye*, *pandispanya*, *ilik*, *yavru*, *kuzu*, *pakize*, *mal*, *parça*.

Amfendi, *cık*, *çatlak*, *fıstık*, *mitra* argoları genel olarak kadın cinsel organıyla parça bütün ilişkisi kurularak düzdeğişmece ile oluşturulmuştur. *Amfendi*; kadınlara hitap etmek için kullanılan *hanumefendi* ya da bunun resmiyet dışı biçimi olan *hanfendi* sözcüğünün alaycı bir biçimde (sözcük oyunu) değiştirilmesiyle türetilmiş bir argo sözcüktür. Doğrudan kadının cinsel organını vurgulayan bir gönderime sahiptir. Kadına cinsel organının adıyla hitap edilmesi

parça-bütün ilişkisi taşıyan bir düzdeğişmece örneği oluşturmaktadır. *Cık* dişilik organı anlamına gelmektedir (kısaltma). Yine dişilik organı ile düzdeğişmece ilişkisi kurulmuştur. Normalde kadın cinsel organına ulanan bu ek acıma ifade edebildiği gibi (Göksel, & Kerslake 2005, s. 58) önemsizlik ifade edebilen (Gencan, 2001, s. 180) küçültme ekidir. Kadının cinsel organının, dolayısıyla da kadının 'zavallı' olarak nitelenerek aşağılanması söz konusudur. *Çatlak* yine dişilik organı anlamına gelmektedir. *Çatlak*, ince, dar, ya da genişçe, yüzeysel ya da derin ayrılma yerlerini ifade etmektedir. Kadın cinsel organın görüntüsü ile eğretilme ilişkisi kurulmuştur. *Fıstık*; görüntüsü itibariyle doğrudan kadın cinsel organı ile ilişkilendirilerek oluşturulmuş bir eğretilmedir. *Mitra*; Yunancada rahim anlamına gelmektedir. Kadın cinsel organına gönderimde bulunan bütün bu eğretilmeler parça bütün ilişkisi taşıyan düzdeğişmecelerdir. Kısacası kadın, argoda yalnızca cinsel organdan oluşan bir varlıkmişçesine adlandırılmaktadır.

Kadın kavramını gösteren *açık kapı*, *bomba*, *dampirli*, *despinis* ve *kaleci* argo sözcükleri de genel olarak kadının cinselliği ile ilgili anlamsal ilişkiler kurmaktadır. *Açık kapı*, bakire olmayan kadın anlamına gelmektedir. Açık olan, herkesin girebileceği bir yerle eğretilme ilişkisi kurulmuştur. *Bomba*; cinsel bakımdan çekici olan kız anlamına gelmektedir. Kadının cinsel çekiciliği ile bombanın patlayıcı etkisi arasında paralellik kurulmakta, "cinsel açıdan çok çekici kadın" anlamına gelmektedir. *Dampirli* sözcüğünde ise; damper, bir şasinin üzerine takılmış, inip kalkan kasası olan, kendinden hareketli, yükü boşaltan düzen anlamına gelmektedir. Kamyonların arka kısmına takılan bu düzenek ile kadının kalçaları arasında benzerlik kurularak kamyon ve kadın arasında eğretilme oluşturulmuştur. Benzer bir durum *iskoda* sözcüğü için geçerlidir. Argoda eğri bacaklı kadın anlamında kullanılan bu sözcük Skoda marka otomobillerin arka tekerleklerinin içeriye doğru dönük olmasından esinlenerek oluşturulmuş bir eğretilmedir. Taşıt araçları ile kadın arasında kurulan bu ilişkinin, bir taşıta binme ile kadının üzerine çıkarak cinsel ilişkide bulunmayı da sezdirildiği düşünülebilir. *Kaleci*, kadının cinsel ilişkideki rolüne gönderimde bulunmaktadır. Gol atılan, topun girdiği yerin bekçisi ile eğretilme ilişkisi kurulmuştur. Golü atan erkektir ve futbolda olduğu gibi etken durumdadır; kadın ise savunma durumundadır. *Despinis*, Yunancada bakire kadın anlamına gelmektedir. Bu sözcükte eğretilme bulunmamaktadır; ancak, bekaret ve kadın arasında ilişki kurularak oluşturulmuş bir argodur.

Bıldırcın, *ev tavuğu*, *keklik*, *civciv*, *piliç* ve *tavuk* sözcüklerindeki eğretilmelerin genel olarak yumurtlayan, kanatlı, evcil ya da av hayvanlarıyla kadınlar arasında ilişki kurularak oluşturulduğu görülmektedir. Bu sözcükler kolay avlanılan, yumurtlayan, genelde bütün gün yatan ve kendi meskeninde duran, alanından çıkmayan, pek de işe yaramayan, etine dolgun hayvanların bu özelliklerinin kadınlara aktarılmasıyla oluşturulan eğretilmeleridir.

Hayvanların aksine kadının bitkilerle özdeşleştirildiği argo sözcük örneği olarak bütüncede iki örneğe rastlanmıştır: *çiçek* ve *sapsız*. Çok alımlı kız, kadın anlamına gelen *çiçek* sözcüğü çiçeğin güzel ve beğenilen olma özelliğini kadınlara aktarmakta, olumlu bir çağrışım oluşturmaktadır. *Sapsız* ise, yalnız kadın, erkek arkadaşı ya da eşi olmayan, erkeksiz kadın anlamında kullanılmaktadır. Buradaki eğretilme aslında erkeğe *sap* denilmesi yoluyla oluşturulmuştur. Kadınlık ilişkisi yoksunluk eki yoluyla kurulmuştur. Ancak, aynı zamanda bir çiçeğin sapı olmadığı durumdaki eksikliği ifade edilmektedir.

Ahçik, *dacik*, *gaca*, *gace*, *gacı*, *gaco*, *haraşo* ve *nataşa* sözcüklerinde kadınların dini görüşe, milliyete göre ayrıştırıcı, sınıflandırıcı kavramlarla ilişki kurularak nasıl temsil edildiği şu açıklamalar ışığında görülmektedir: *Ahçik*, (Ermenice kökenli) yabancı kadın turist anlamına gelmektedir.

Dacik, İslâm dininden başka dinde olanlar (gayrimüslim) anlamına gelmektedir. *Gacal/gace/gacıl/gaco* sözcükleri arasında söyleyiş farklılığı vardır ancak hepsi Çingenecede “başkası, yabancı” anlamlarına gelmektedir. Sözü edilen bu argo sözcükler cinsiyetle ilişkisi olmayan, kadını ötekileştiren kavram alanlarından aktarılmış eğretilme örnekleridir. Ayrıca, *haraşo* Ruslara özgü olan bir sıra ters, bir sıra düz desenli bir örgü çeşidi ile Rus kadınları arasında düzdeğişmece ilişkisi kurularak oluşturulmuş bir argo kullanımdır. Bu örnek kadını ötekileştirmenin yanı sıra Rus kadınlara olan bir önyargı (Rus kadınların hepsi kolay kadındır) taşımaktadır. Bunu destekleyen bir diğer örnek de *nataşa* sözcüğüdür. Rusça bir kadın adı olan Nataşa, çalışıp para kazanmak için Türkiye’ye gelen ama iş bulamayıp kötü yola düşen Slav kökenli kadınlara halkın verdiği ortak ad olarak kullanılmaktadır. Parça bütün ilişkisi içeren bir düzdeğişmece örneğidir. Zamanla tüm Rus kadınlara karşı bir önyargı oluşturulmasına neden olan bir kullanıma dönüştüğü görülmüştür.

Demli, *kadayıf*, *yavru* ve *pakize* sözcükleri genel olarak kadının yaşıyla ilişki kurularak oluşturulmuş argolardır. *Demli*, yaşı otuzu geçmiş olgun ve güzel kadın anlamına gelmektedir. Çayın demlendikçe güzel oluşuyla ilişkilendirilerek çay ve kadın arasında eğretilme ilişkisi kurulmuştur. Nitekim *çay* sözcüğü de aynı kavram alanı içerisinde genç kız ya da kız çocuğu anlamında kullanılmaktadır. *Kadayıf*, genç kadın anlamına gelmektedir. Çıtırılığı ile bilinen ve tatlı için kullanılan bir malzeme ile kadın arasında “taze olan çıtır olur” mantığıyla eğretilme ilişkisi kurulmuştur. *Çıtır* sözcüğü tek başına da çok genç ve güzel kız anlamında kullanılmaktadır. *Kurabiye*, *pandispanya*, *ilik* sözcükleri de yine genç, güzel, çekici kız ya da kadın anlamında kullanılmaktadır. Genellikle herkesin sevdiği, iştah kabartan bu yiyecek isimleri kadınlara duyulan cinsel iştaha gönderimde bulunan eğretilme örnekleridir. *Yavru*, yine kadının yaşına gönderimde bulunan bir argo olup; bir canlının küçük, toy haliyle kadın arasında eğretilme ilişkisi kurulmuştur. *Yavru* ile alt anlamlılık ilişkisi içerisinde bulunan *civciv*, *piliç*, *kuzu* gibi argo sözcüklerin hepsi kadının deneyimsiz ve genç yaştaki haline işaret eden eğretilmelerdir. *Pakize*, pak, temiz genç kız anlamlarına gelmektedir. Gençlik ve temizlik arasında ilişki kurularak eğretilme yapılmıştır. Bu örnekler kadına yönelik övgü taşımaktan ziyade kadının erkekler tarafından tercih edilen, iştah uyandıran yaş aralığına işaret etmektedir.

Son olarak, *mal* ve *parça* sözcüklerinde kadın ve alınıp satılabilen bir eşya/nesne/hayvan arasında kadını değersizleştiren, küçük düşürücü bir eğretilme ilişkisi kurulduğu görülmektedir.

Kadına ve erkeğe yönelik bu argolar ve argolardaki eğretilmeler incelendiğinde, erkeğe yönelik argoların daha çok yüceltici, gücü ön plana çıkaran, ilahlaştıran, cinsel açıdan etken ve aktif, dış görünüş açısından çekiciliği vurgulayan nitelikli olduğu gözlemlenmiştir. Erkek anlamına gelen argo sözcüklerde alet, silah eğretilmelerine sıklıkla rastlanmıştır. Erkek ile güzel, güçlü, iyi, kudretli olan birçok şey kavramsal eğretilme ya da düzdeğişmece aracılığıyla ilişkilendirilmiştir. Kadının herhangi bir açıdan gücünü ortaya koyan bir argo sözcüğe rastlanmamıştır.

Kadın anlamına gelen argo sözcüklerin ise genel itibarıyla kadın cinsel organı aracılığıyla oluşturulduğu gözlemlenmiştir. Kadın bütünüyle bir cinsel obje olarak görülmüştür ve sadece cinsel organından ibaretmişçesine parça-bütün ilişkileri kurulmuştur. Kadın özellikle bekaret kavramıyla ilişkilendirilip cinsel ilişkideki edilgenliği ve pasifliği vurgulanmıştır. Pek çok argo sözcüğün açıklamasında kız ve kadın ayrımı bulunmaktadır. Bu bulgular Tüzin (2006)’nın kadının argo ve küfür bağlamında cinsel eylemin nesnesi olduğunu savladığı çalışmasının bulgularıyla örtüşmektedir.

Erkeğe yönelik argolarda erkeğin yaşına ilişkin olan gönderimler daha az sayıda iken; kadına yönelik argolarda kadının yaşına ilişkin pek çok eğretilme bulunmaktadır. Kadının yaşı vurgulanarak genç veya yaşlı oluşu çekicilikle bağdaştırılmıştır. Kadın, argolar aracılığıyla etiketlenip sınıflara ayrılırken; aynı durum erkekte daha az gözlenmiştir.

Kadın ve yumurtlayan av hayvanları arasında kayda değer bir eğretilme ilişkisi kurulmuştur. Doğurabilen ve kolaylıkla avlanabilen hayvanlarla eğretilme ilişkisi içinde yer alan kadına, faydalanılabilen ve güçsüz bir nitelik yüklenmiştir.

Argoların toplum tarafından oluşturulmuş dil kullanımları oluşu göz önünde bulundurulduğunda, iyi, güçlü ve etken olan birçok şey toplum tarafından erkek ile özdeşleştirilirken, aşağılayıcı, güçsüz, edilgen olan şeyler kadın ile özdeşleştirilmiştir. Bu eşitsizliğin nedeninin toplumsal olarak ataerkilliğin yarattığı dil olduğu söylenebilir. Bu duruma ek bir kanıt olarak argolarda kadın ve erkek anlamına gelen sözcüklerin sayısının eşit olmayışı da gösterilebilir. Çünkü dili oluşturan eril kesim kendisinden çok kadınla ilgili ifadeler üretmeyi tercih etmiştir. İlhan (2021, s. 113) argo sözcük ve deyimlerde hangi cinsin ağzından çıkarsa çıkarsa yoğun bir erilliğin göze çarptığını belirtmekte bunun nedenini kadınların toplumsal yaşama, özellikle kamusal alana geç girmeleriyle ilişkilendirmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada kadın ve erkeğe yönelik Türkçe argolardaki eğretilmeler incelenip gönderimleri açısından çözümlenmiş ve karşılaştırılmıştır. Dile ve kültüre yönelik oldukça fazla veri taşıyan argolar, cinsiyete dayalı birtakım toplumsal basmakalıp örneklerin yansımalarıdır; “erkekler duygusuzdur” ya da “kadınlar matematikten anlamaz” gibi cinsiyete dayalı kabul edilebilir davranış kalıpları oluşturur. Türkçe argolardaki eğretilmelerde erkek için daha güçlü ve iyi kavramlarla ilişki kurulurken; kadın daha güçsüz ve aciz kavramlarla ilişkilendirilmiştir. Argonun, içinde oluşturulduğu toplumun kültürünü ve izini net bir biçimde taşıdığı göz önünde bulundurulduğunda ise Türk toplumunun erkeği yücelten kadını ise daha çok küçük gören bir düşünce sistemine sahip olduğu söylenebilir. Bu durum, daha önce sözünü ettiğimiz Spender’in *Man Made Language* adlı kitabında ortaya attığı “dil erildir” görüşünü destekler niteliktedir. Erkeğin üstünlüğü birçok alanda karşılaşılan bir durumdur. Gündelik yaşamda çok sık kullanılan argolar, kişilerin bilişsel sistemlerine bütünüyle hâkim ifadeler olduğundan yapılan eğretilmeler ışığında, Türk toplumunun biliş düzeyi ve ideolojisinin ataerkil bir sistem üzerine oturtulduğunu söylemek mümkün görünmektedir.

Çalışmada özellikle toplumda kadının yerine yönelik ipuçları elde edilmiş ve argolarda genel olarak erkek ile eşit olmayan, daha çok cinsel açıdan sözü edilen, objeleştirilen, herhangi bir işlevi veya gücü olmayan bir kadın profili çizilmiştir. İngiliz argosundaki kadın ve erkek eğretilmelerinin incelendiği Kövecses (2006)’da da benzer bulgulara rastlanmaktadır. Söz konusu çalışmada da kadının yiyeceklerle, av hayvanlarıyla, hayvan yavrularıyla ve malla özdeşleştirilmesi bu eğretilmelerin evrensel bir yönünün olduğunu akla getirmektedir. Lakoff’a göre dilde kadının bu olumsuzluğunu değiştirebilmek için öncelikle kadının toplumdaki yerinin ve değerinin değişmesi gerekmektedir (Sebzecioğlu, & Özgür, 2015, s. 80).

Bilgilendirme / Acknowledgement:

Yazar(lar) aşağıdaki bilgilendirmeleri yapmaktadır(lar):

- 1- Doküman incelemesine dayalı olduğundan makalemizde etik kurulu izni ve/veya yasal/özel izin alınmasını gerektiren bir durum yoktur.
- 2- Bu makalede araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız

Çıkar Çatışması: Yazar(lar) çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar(lar) bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (1997). *Anlambilim*. Engin Yayınevi.
- Aktunç, H. (1998). *Türkçenin büyük argo sözlüğü (Tanıklarıyla)*. Yapı Kredi Yayınları.
- Alagözlü, N. (2009). Dil ve cins: Türkçe atasözlerinde ve deyimlerde kadın üzerine eğretilmeler ve toplum-bilisel yapı. *International Journal of Central Asian Studies*, 13, 37-48.
- Asiltürk, B. (2002). Modern Türk şiirinde argo-iki örnek. Metin Eloğlu-Salâh Birsal (haz.), *Türk kültüründe argo içinde*. Türkistan ve Azerbaycan Araştırma Merkezi Yayını (SOTA).
- Aydın, Y. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde argonun yeri üzerine bir tartışma. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 308-326.
- Barcelona, A. (2000). Introduction: The cognitive theory of metaphor and metonymy. A. Barcelona (Ed.), *Metaphor and metonymy at the crossroads: a cognitive perspective içinde*. (ss. 1-28). Mouton de Gruyter.
- Baş, M. (2016). Türkçede göz sözcüğünün deyimler aracılığıyla kavramsallaştırılması. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 2, 17-37.
- Baş, M. (2023). Türkçede konuşma organları vasıtasıyla dilsel davranışa ait kavramlaştırmalar. Yeşim Aksan, Elif Arıca Akkök, & Mustafa Aksan (Eds), *Kavramsal metafor ve metonimi üzerine uygulamalar içinde*. (ss.21-41). Toros Üniversitesi Yayınları.
- Çiçek, A. & Yağbasan, M. (2019). Küfür ve argonun gündelik iletişimdeki yeri üniversite öğrencileri özelinde bir alan araştırması. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi (AKİL)*, (32), 13-37.
- Çiftçi, M. (2006). Argonun niteliği ve argoya bakış açımız. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 5(2), 297-301.
- Dörnyei, Z. (2007). *Research methods in applied linguistics*. Oxford University Press.
- Emiroğlu, S., Özbayrak, S., & Sarıgül, Z. (2022). Argo atasözü ve deyimlerin türkçe öğretiminde kullanımı. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 7, 467-494.

- Gedik, M. & Akın, E. (2016). Tek kişilik gösterilerde (stand-up) kullanılan argo dilinin tespiti üzerine bir inceleme. *Ekev Akademi Dergisi*, 20(66), 415-432.
- Gencan, T. N. (2001). *Dilbilgisi*. Ayraç Yayınevi.
- Gerek, Z., Ünveren, A. & Seyhan, S. (2015). Türkiyede futbolla ilgili yazılı medyada kullanılan argo, küfür ve savaş metaforlarının incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 44, 190-197.
- Göksel, A. & Kerslake, C. (2005). *Turkish: A comprehensive grammar*. Routledge.
- Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/>
- Güneş, C., & Tezcan, R. (20019). Metafor nedir, ne değildir?. (Ed.) B. Kılcan, *Metafor ve metaforik çalışmalar için bir uygulama rehberi* içinde. (ss. 1-15). Pegem Akademi.
- İlhan, E. (2021). *Öğrenci folkloru - eğlence ve argo*. Vadi Kültür Sanat ve Yayıncılık A.Ş.
- İmer, K., Kocaman, A., & Özsoy, A. S. (2011). *Dilbilim sözlüğü*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- İspirli, Ö. L. (2012). Günümüzde eğretilme anlayışı. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, (2), 29-43.
- Kısa, O. (2018, Nisan 5-7). Afyonkarahisar ağızında kadın ve erkek cinsiyetine yönelik argo söylemler. VIII. Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyumu Bildiriler içinde. (ss. 587-595). Afyonkarahisar Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü.
- Koç, A. (2002). Argoda kadın. E. Gürsoy-Naskali & G. Sağol (Eds), *Türk kültüründe argo* içinde. (ss. 103-115). Sota.
- Kövecses, Z. (2006). Metaphor and ideology in slang: The case of WOMAN and MAN. *Revue d'Etudes, Francaises*, 11, 151-166.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2003) *Metaphors we live by*. The University of Chicago Press.
- Lakoff, R. (1975). *Language and woman's place*. Harper and Row.
- Löbner, S. (2002). *Understanding semantics*. Routledge.
- Nazlıpınar Subaşı, M. D. (2020). The power of man-made language in the construction of gender. *The Journal of Kesit Academy*, 6(25), 41-56.
- Özelmacı, Ş., & Çakır, U. (2019). Metaforlar ve benzerleri ile ilgili söylenenler. B. Kılcan (Ed.), *Metafor ve metaforik çalışmalar için bir uygulama rehberi* içinde. (ss. 17-34). Pegem Akademi.
- Parlar, Z. & Kaman, S. (2024). Halkbiliminde argonun yeri ve argoda kullanılan sayılarda kültürün izleri. *Folklor/Edebiyat*, 30(1)-117, 41-64.
- Püsküllüoğlu, A. (2004). *Türkçenin argo sözlüğü*. Arkadaş Yayınevi.
- Sebzecioğlu, T., & Coşkun Özgür, S. (2015). Cinsiyete bağlı argo kullanımı üzerine bir Twitter etiketi örnekleme. *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 75-93.
- Sezgin, B. (2013). *Yeni argo sözlüğü*. Cinius Yayınları.
- Spender, D. (1980). *Man made language*. Routledge.
- Trumbull, M. (2005). Qualitative research methods. (Ed). G. R. Tailor. *Integrating quantitative and qualitative methods in research* içinde. (ss. 101-126). University Press of America.

- Tüzin, D. (2006). Argo ve küfür bağlamında cinsel eylemin nesnesi olarak "kadın". *Millî Folklor*, 18(71), 105-107. <https://www.millifolklor.com/PdfViewer.aspx?Sayi=71&Sayfa=113>
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112), 7-17.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.